

Mot splittring och sekterism på Irland

I år är det hundra år sedan Påskupproret inleddes i Dublin i ett försök att skapa den socialistiska självständiga republiken Irland. Rebels Arvid Gustafsson har besökt den gröna ön och skriver här om landets historia och vilka utmaningar dess arbetarklass står inför.

På Irland har det bott folk sedan 7 000 år före vår tideräkning som har format sin egen kultur och haft sitt eget språk. Efter reformationen under 1500-talet var en fortsatt majoritet av irländarna katoliker till skillnad från England som efter årtionden av oroligheter blev protestantiskt. England hade ända sedan medeltiden ockuperat Irland i omgångar, vilket förvärrades under 1600-talet då hela ön lades under den brittiska kungen. I Ulster, det som är Nordirland idag, flyttade protestantiska invånare in från Skottland i ett försök att anpassa ön till den brittiska kulturen. Samtidigt beslagtogs mark från irländare och togs över av briter.

I mitten av 1600-talet tillsattes en ny ståthållare på Irland, Oliver Cromwell. Förtrycket av den katolska befolkningen fick en nytändning där mer mark beslagtogs och katoliker avrättades, bara på grund av sin religion. Samtidigt berövades de många medborgerliga rättigheter, bland annat framtogs de rätten att vara förmyndare för barn. Detta som ett led för att få katoliker att konvertera till protestantismen. Katoliker förlorade rösträtt och valbarhet till irländska parlamentet. Den katolska kyrkan blev också förföljd under lång tid där kyrkor brändes ner av brittiska militär. Katoliker behandlades helt enkelt som andra klassens medborgare och protestantiska godsägare kunde göra

som de ville med de arbetare som var katoliker.

Inspirerade av de franska revolutionen 1789 samlade irländaren Theobald Wolfe Tone i Belfast ett sällskap, United Irishmen, som först arbetade för ett mer jämställt samhälle, där katoliker skulle få en bättre medborgarstatus. Men efter ett tag tog sällskapet en mer revolutionär ton och fick dessutom stöd av den unga franska republiken i ett uppror mot Storbritannien 1798. Upproret slogs ner med en oerhörd brutalitet och blev ett bakslag för den katolska befolkningen.

Som en konsekvens av upproret lyftes frågan om bildandet av en union mellan Irland och Storbritannien, något som blev verklighet 1801. Detta som ett ytterligare verktyg att hålla nere katolikerna på mattan. Men upproret lett av Wolfe Tone hade ändå gett irländarna hopp om en egen republik.

Det är viktigt att veta att Irland under ockupationen alltid hållits efter i utvecklingen och under 1800-talet ledde missväxt till svält ett flertal gånger. De svåra levnadsförhållandena på ön ledde antingen till att många dog eller utvandrade. Hela Irlands befolkning var ungefär 8 miljoner 1845 och 1881 hade den sjunkit till 5 miljoner. Samtidigt var ekonomin på ön dålig och allt eftersom 1800-ta-

**END
END
END**

**SECT
ARIA
NISM**

**It hasn't
gone away**

**BRING
DOWN
THE
WALLS**

WORKERS

PARTY

Gör slut på sekterismen: Det marxistiska Workers Party lyfter parollen om enighet mellan arbetare, oavsett till vilken tro de bekänner sig har de gemensamma intressen.

Upprorsledare: Staty i västra Belfast över James Connolly, en av ledarna för Påskupproret 1916.

let gick växte kravet på ett fritt och ett socialistiskt Irland. Runt sekelskiftet blev rösterna för den självständiga republiken Irland allt starkare och så, kring påsk 1916 tog några få hundra kvinnor och män till vapen. Irland förklarade sin självständighet gentemot Storbritannien och ledarna för upproret slog fast att irländarna var ett fritt folk, fria från kungens förtryck. James Connolly, som var en av ledarna för upproret, ville att den unga republiken skulle vara socialistisk och att katolska och protestantiska arbetare skulle förena sig mot kapitalet som på Irland symboliserades i form av kungen och det brittiska imperiet. Detta skedde dock inte men Connollys teorier om frihetskamp och en socialistisk stat inspirerade bland annat Lenin inför den ryska revolutionen. Connolly är idag en legend över hela Irland och katolska nordirländare växer upp med berättelser om Påskupproret och dess betydelse. Dessutom har de med sig Connollys idéer om ett socialistiskt förenat Irland, där protestanter och katoliker kan samarbeta.

Opinionen på Irland ställde sig inte bakom upproret med en gång utan de allra flesta ansåg det vara onödigt att ta till våld för att få självständighet. Men när britterna inledde sin offensiv mot rebellerna vände opinionen. Den brittiska armén var mycket brutal. 450 irländare dödades och 2 600 skadades. De 16 ledarna för upproret avrättades, och många sattes i fängelse.

Detta manade till ytterligare kamp, en kamp som snart skulle ge utdelning.

Fram till 1922 skulle stridigheter spridas över hela ön tills det brittiska imperiet gav med sig halvvägs. Även om Påskupproret hade varit ett misslyckande hade hanteringen av det från brittiskt håll gjort att det irländska folket kunde känna hopp och våga sätta sig upp mot imperiet. Segern kom 1922 då den irländska ön förklarades en självständig stat, även om det dröjde ända fram till 1949 innan de bröt helt med den brittiska monarkin och blev en suverän republik. Dock behöll Storbritannien sex grevskap i norra Irland – det som idag är Nordirland. Stridigheter mellan nationalisterna och lojalisterna, de som vill tillhöra det brittiska väldet, har sedan dess varit en verklighet för Nordirlands befolkning. Framförallt i Belfast som är huvudstaden i Nordirland.

1969 inleddes det som kallas The Troubles när några lojalister åkte till en katolsk del av staden

och brände ner en radhuslänga så flera hundra blev hemlösa. Nationalisterna var inte sämre och svarade med samma mynt. Konflikten eskalerade och präglades fram tills dess att den ebbade ut några år in på 2000-talet av exempelvis öppna skjutningar på gator och bilbränder. Den brittiska armén ökade sin närvaro i området och stödde till viss del lojalisterna. Dessutom var polisen på Nordirland uteslutande uppbyggd av protestantiska poliser. Således fortsatte förtrycket mot katoliker och inte sällan såg militär och polis mellan fingrarna när lojalistiska grupper utförde attentat, men katoliker sattes ofta i fängelse utan rättegång. I landets fängelser var 95 procent av de intagna katoliker och endast 5 procent protestanter.

I dag är det lugnare i de norra delarna. Genom Belfast löper höga fredsmurar så att sammandrabbningar mellan lojalister och republikaner ska undvikas. Det är därför svårare att förena de

Minns de fallna: Högvakten vid Workers Party:s marsch under 100-årsdagen av Påskupproret 1916. Upproret slogs ner brutalt med flera hundra mördade frihetskämpar som resultat.

olika grupperna mot det brittiska imperiet. För överlag är det arbetare som har samma mål som bor på var sida muren. Det målet är socialism utan en sekteristisk ton, en socialism där din bakgrund inte spelar någon roll. Men de flesta är övertygade om att man inte kan riva murarna och samla alla under gemensam flagg, utan murarna måste först rivas i folkets huvuden. Utan tron på ett Nordirland där katoliker och protestanter kan mötas på gatan utan att det ska bli slagsmål kommer man ingen vart.

Därför är det viktigt att få både protestanter och katoliker att inse att den verkliga fienden är kapitalistklassen och att deras förtryck främst leds i från London. Dessutom måste kamp föras mot religionens roll som splittrande faktor. Det är viktigt att inse att ett återförenande mellan republiken Irland och Nordirland inte skulle betyda att allt våld upphörde. Som situationen ser ut nu, med en djup splittring mellan två grupperna, skulle detta snarare riskera att eskalera våldet, med allt fler döda arbetare som resultat. Detta eftersom de protestantiska nord-

irländarna helt plötsligt skulle bli en minoritet. Därför måste en stark socialistisk arbetarrörelse föregå ett enande.

Även om upproret 1916 från början inte var mer än ett tappert försök var det en seger för självständighet genom hela världen i allmänhet och Irland i synnerhet. Genom hela 1900-talet fortsatte män och kvinnor som James Connolly och

Winfrey Carney inspirera det irländska folket, och gör så än idag. 100-årsjubileet av upproret visade tecken på att kampen för det fria Irland fortfarande lever. Det irländska folket växer upp med viljan att bryta sig loss en sista gång från imperialistiska Storbritannien. Den historiskt viktiga lärdomen från upproret 1916 ligger i den medvetenhet som finns hos irländarna, att det går att ställa sig upp och kräva sin frihet från både ockupant och kapitalist.

Text & bild: Arvid Gustafsson
Han besökte Belfast och deltog i 100-årsjubileet av Påskupproret. Läs mer om jubileet på sid. 34-35.